Jornada
Violència, repressió i justícia a Catalunya (1936-1975)
[FUNDACIÓ CARLES PI I SUNYER. BARCELONA, 6 DE JUNY DE 2007]

Darrerament proliferen escrits i intervencions públiques sobre la violència durant la guerra civil i la dictadura franquista, mancades d'informació seriosa i, sovint, amb una clara voluntat d'intoxicació política. Per aportar rigor al debat públic, els historiadors i juristes que hem participat a la Jornada *Violència, repressió i justícia a Catalunya (1936-1975)* hem arribat a les següents conclusions:

1.- *Violència a la rereguarda republicana*. La Segona República fou un règim democràtic i legítim, en els anys d'ascens dels feixismes a Europa, quan molts, tant a la dreta com a l'esquerra, propugnaven i practicaven la violència. Però sense la insurrecció militar de juliol de 1936 no hi hauria hagut ni guerra civil ni l'explosió de violència, que significà un salt qualitatiu i quantitatiu no comparable als desordres anteriors. Les institucions republicanes i, sobretot, la Generalitat, van condemnar públicament els assassinats i les represàlies i, tot i el seu afebliment, van esforçar-se a posar fi a aquella situació amb mesures judicials, regularitzant i adaptant l'administració de justícia als temps de guerra, i facilitant la sortida del país de milers de persones que estaven en perill. Una part de la violència va ser exercida per militants i grups integrats en organitzacions polítiques i sindicals i, per tant, no va ser del tot espontània. Però de cap manera aquest esclat de violència és imputable a les institucions republicanes.

2.- *Violència a la rereguarda franquista*. Si la violència a la reraguarda republicana va néixer i créixer enmig d'un atac directe contra el poder republicà, la violència franquista va ser consubstancial als objectius antidemocràtics dels sediciosos, que acabaran inscrivint-se en el marc dels projectes de creació d'un nou ordre feixista europeu. Fou, per tant, una violència dissenyada i executada des del poder emergent per depurar la societat, eliminant la denominada Anti España. A la vegada, aquest poder emparà i legitimà la violència «de base» de diferents grups polítics i socials. En cap moment, ni les autoritats militars, ni les civils, ni les eclesiàstiques del nou Estat franquista denunciaren la violència ni procuraren posar-li fi.

3.- *Violència a la postguerra*. Finalitzada la guerra, i amb el franquisme configurat com una dictadura totalitària, la violència contra qualsevol forma de dissidència i d'oposició quedà institucionalitzada en un formidable aparell repressiu, que només va desaparèixer amb la fi de la dictadura. Aquest aparell, que incorporà normes penals retroactives i practicà la tortura amb total impunitat, es va convertir en un signe d'identitat bàsic del règim i, alhora, en una condició essencial per assegurar la seva estabilitat. La dictadura franquista vulnerà, fins als seus darrers dies, els drets humans i les llibertats civils bàsiques en qualsevol societat democràtica.

4.- *Reflexió final.* Per tot el que hem dit, considerem inacceptable l'actitud dels qui ara reaccionen aïradament contra tot intent de treure de l'oblit i retornar la

seva dignitat a les víctimes de la violència franquista. És significatiu que aquells que mai no han condemnat la dictadura ara s'oposin a aquesta política de reconciliació i de justícia, amb el pretext que és furgar en velles ferides. En aquest sentit, és particularment lamentable la campanya de l'episcopat espanyol de cara a les beatificacions o canonitzacions massives anunciades per a l'octubre vinent a Roma. Cal recordar que la política desenvolupada pel règim franquista de només reconèixer les víctimes de la denominada *Causa Nacional* i la seva utilització de forma venjativa, va comportar la negació d'una autèntica voluntat de reconciliació.

Després de gairebé trenta anys de democràcia, és hora que les institucions promoguin el reconeixement, la memòria i la reparació de totes les víctimes de la dictadura franquista; alhora, fent ús d'un autèntic esperit de reconciliació, també han de curar pel respecte i la memòria d'aquells ciutadans que, per raons de condició social, opció ideològica o creences religioses, van ser víctimes de la violència desfermada com a reacció a la sublevació del 18 de juliol de 1936.

Barcelona, 12 de juny de 2007

Signen:

Marc Carrillo (Universitat Pompeu Fabra, UPF)
Josep Lluís Martin Ramos (Universitat Autònoma de Barcelona, UAB)
Conxita Mir (Universitat de Lleida, UdL)
Carme Molinero (UAB)
Pelai Pagès (Universitat de Barcelona, UB)
Hilari Raguer (historiador, monjo benedictí)
Borja de Riquer (UAB)
Manel Risques (UB)
Joan M. Thomàs (Universitat Rovira i Virgili, URV)
Francesc Vilanova (UAB-Fundació Carles Pi i Sunyer)
Pere Ysàs (UAB)
Pere Anguera (URV)
Laia Arañó (Fundació Carles Pi i Sunyer)
Genís Barnosell Jordà (UdG)
Jaume Barrull (UdL)
Mireia Capdevila (Fundació Carles Pi i Sunyer)
Joan B. Culla (UAB)
Xavier Domènech (UAB)
Àngel Duarte (UdG)
Montserrat Duch (URV)
Maximiliano Fuentes Codera (UdG)
Pere Gabriel (UAB)
Ferran Gallego (UAB)
Àngel Garcia Fontanet (magistrat, Fundació Carles Pi i Sunyer)
Anna M. Garcia Rovira (UdG)
Antoni Gavaldà (URV)
Carlos Jiménez Villarejo (jurista)
Salomó Marquès (UdG)
José Antonio Martín Pallín (magistrat, Tribunal Suprem)
Andreu Mayayo (UB)

Aram Monfort (UAB)
Francisco Morente (UAB)
Josep M. Roig Rossich (URV)
Joan Sagués (UdL)
Anna Sallés (UAB)
J. Sánchez Cervelló (URV)
Ricard Vinyes (UB)